

# La Secció Filològica: la recerca, la preceptiva i la normalització lingüística

JOAN MARTÍ I CASTELL

*Membre numerari i president de la Secció Filològica*

## 1. INTRODUCCIÓ

No és que calgui justificar res, però pot semblar estrany que amb la fundació de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) l'any 1907 no es comptés amb una secció dedicada específicament a la investigació entorn de la llengua catalana. Coneixent el pensament d'Enric Prat de la Riba, no solament no es pot concloure que li interessés poc, sinó que endemés és evident que entenia que l'idioma era un element capital, el patrimoni per excel·lència. Basta llegir la seva ponència presentada un any abans al Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana, per corroborar-ho:

*La llengua es la mateixa nacionalitat, deien els patriotes húngars a mitjans del segle passat [...] La llengua es la nacionalitat, han repetit tots els pobles renaixents. [...] No hi hà res comparable a-n aquesta unitat anímica determinada per la comunitat de l'idioma. [...] Essent, donchs, el vincle de la comunitat de llengua tant poderós qu'associa y cohesiona estretament els compresos dins seu, y separa els demés fins al punt de fer-los estrangers... (Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Barcelona. Octubre de 1906, Barcelona, Estampa d'En Joaquim Horta, 1908, p. 667-668)*

Per a l'impulsor principal de l'IEC nació i llengua són una mateixa cosa. Consegüentment, entengué que l'idioma és transversal en qualsevol de les activitats científiques que aquell haurà de desenvolupar; per això, es preocupà en primer lloc de la història remota i pròxima, la literatura i el dret, com a objectes d'estudi que millor podien cooperar en el procés de recuperació nacional. Es donava per descomptat que la llengua catalana havia d'ésser l'instrument normal d'expressió.

Seguint els exemples més destacats de l'Europa moderna, allò que es pretengué amb la constitució de l'IEC fou poder disposar d'un organisme d'alta investigació que pogués neutralitzar una apatia empobridora que afectava greument els estudis superiors, els quals marginaven expressament les anàlisis sobre la nostra història i la nostra cultura. Es tractava, doncs, de donar resposta a un context lamentable en què, en canvi, no mancaven especialistes de gran categoria en totes les àrees del coneixement.

Avuy els interessos de la ciència exigeixen una especialització cada vegada més rigorosa y uns medis y una llibertat d'acció que 'ls organismes antics, complint sempre ab les altes funcions reguladores de l'Academia, no 's troben al cas de desenrotllar. Per ço es arribada l'hora de que la Diputació prengui l'iniciativa pera fundar aquí centres d'estudis científichs, concretament especialisats y destinats, més que no pas a l'ensenyança, a produir ciencia y facilitar les investigacions [...] Pera 'l desempeny dels seus treballs se dividirà l'INSTITUT en quatre seccions, que seran: a) d'Historia, b) d'Arqueologia, c) de Literatura, d) de Dret. (Dictamen acord de constitució de l'Institut d'Estudis Catalans, de la primera reunió del 5 de juliol de 1907, publicat a l'*Anuari 1907*, Barcelona, IEC, p. 7-10)

Hi era predominant una idea humanista de cultura i de recerca, basada en la reunió i comprensió de tot allò que fes referència al procés de formació i consolidació nacionals, i als grans monuments literaris que representen la capacitat creadora irrepetible d'un poble: conèixer-se a si mateix, per a recuperar les arrels mitjançant la investigació històrica, documental, literària i jurídica. Una prioritat en què es fusionava la llengua catalana com

a vehicle natural de transmissió. Justament l'Institut té la finalitat originària explicitada d'evitar la confusió de cultures en una Espanya unitarista que intentava i intenta d'integrar-ho tot per la via d'una homogeneïtat artificial i espoliadora:

Un concepte restringit y no poques vegades anticientífich de la cultura total d'Espanya, ha donat lloch a l'exclusió de fortes y plenes corrents o a la ficció de considerarles integrades y foses en una sola. D'això 'n resulta que l'organització oficial pera la cultura no correspon ni de lluny a la riquesa dels continguts nacionals; y aquella part que 'n queda fora, per obligat automatisme necessita crearse òrguens propis, adequats a la seva funció. (Propòsits de l'Institut d'Estudis Catalans 5, publicats a l'*Anuari 1907*, Barcelona, IEC, p. 13-16)

En aquesta declaració de principis és implícita, òbviament, la reivindicació de la identitat lingüística, com a fenomen més distintiu i estès del caràcter nacional català, intrínsec a qualsevol manifestació.

## 2. LA CREACIÓ DE LA SECCIÓ FILOLÒGICA

Tot i així, havent transcorregut solament quatre anys de la fundació de l'IEC, es féu viva la necessitat de comptar amb un àmbit especialitzat per a l'estudi de la llengua catalana i, sobretot, per a procedir a la necessària normativització, que s'havia reclamat l'any 1906 en el Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Quatre anys de camí feren prendre consciència que l'idioma no podia ésser solament l'instrument de comunicació científica habitual, sinó que també havia d'esdevenir objecte d'anàlisi específica. Altrament, les prohibicions i persecucions que havia sofert històricament durant segles havien impedit que s'hagués pogut codificar ensems amb les altres llengües romàniques.

Les denúncies de diversos filòlegs en els mitjans de comunicació de la realitat desordenada de l'ús del català; les polèmiques sobre quines eren les solucions adequades en la fonètica, la morfologia, la sintaxi i el lèxic, i sobretot la constatació dels més perspicaces que si la llengua continuava sense una preceptiva i una autoritat reconegudes estava destinada a la fragmentació i a la interferència del castellà dominant, que acabaria absorbint-la fatalment, dugueren a la conclusió que calia posar remei a la situació sociolingüística des del vessant justament científic, no pas confiant en el diletantisme o solament en la bona voluntat. Cap altra institució oficial no estava en condicions de poder afrontar un repte d'aquesta envergadura. Solament des de l'esperit que suportava l'IEC es podia assumir amb garanties d'èxit.

El 14 de febrer de 1911 la Diputació de Barcelona aprovà un dictamen d'ampliació, que donava resposta a la conveniència i la necessitat de completar la corporació:

Aquest [l'Institut], en comunicació de 9 de l'actual, proposa la creació d'aquestes dues noves Seccions, consagrades: 1.<sup>a</sup>, a la Llengua catalana, y 2.<sup>a</sup> a les Ciències exactes y d'observació, ab les denominacions que s'estimin oportunes. [...] 1.<sup>a</sup> S'amplia l'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS ab dues Seccions denominades: la una Filològica o de Filologia catalana [...] 2.<sup>a</sup> La missió de la Secció Filològica, o institut filològic, serà estudiar científicament la nostra llengua, inventariar el seu lèxic, fer-ne 'l diccionari y fomentar el seu ús y imperi dins y fòra de la nostra terra. Podrà usar tots els medis adequats a la realització d'aquest objectiu. [...] 8.<sup>c</sup> Se designen pera la Secció Filològica catalana: D. Joan Maragall, D. Pompeu Fabra, Dr. D. Antoni Alcover, Mn. Frederic Clascar, D. Lluís Segalà, D. Àngel Guimerà y D. Josep Carner... (Dictamen acord d'ampliació signat el dia 14 de febrer de 1911 per Enric Prat de la Riba i Josep Parés, president i secretari, respectivament, de la Diputació de Barcelona, publicat a l'opuscle *Institut d'Estudis Catalans*, Barcelona, IEC, 1911, p. 25-27)

Remarco que, des de la seva creació, la Secció Filològica (SF) té, doncs, la responsabilitat en tres àmbits de treball ben diferenciats: la recerca sobre la llengua catalana, l'establiment i l'actualització de la seva normativa, i vetllar per la normalització en l'extensió de l'ús social, el respecte i el prestigi arreu. En aquest sentit, és singular en el si de l'IEC.

El 9 de maig de 1911, Àngel Guimerà, Frederic Clascar, Lluís Segalà i Josep Carner signaven l'acta de la reunió inaugural de la SF, el contingut de la qual diu:

9 de Maig de 1911

Per convocatòria i sota la presidència del Sr. President de la Excel·lentíssima Diputació Provincial de Barcelona, esdevingué en tal dia la sessió inaugural de la Secció Filològica o de la Llengua Catalana que amb la Històrico-Arqueològica i la de Ciències integrarà l'Institut d'Estudis Catalans, abans representat només per la segona de les dites Seccions. Assistiren a la sessió els honorables senyors anotats al marge [els noms que he citat més amunt], els quals, juntament amb els qui no assistiren, Antoni M. Alcover, Joan Maragall i Pompeu Fabra, componen aquesta nova branca de l'Institut.

L'Excel·lentíssim Sr. President de la Diputació comunicà als presents el desig de la expansió del nostre idioma i organització dels seus estudis que mogué la il·lustre Corporació de la seva presidència a la fundació de nostre Institut Filològic o de la Llengua Catalana, compost ordenadament de laboradors tècnics i artístics de l'idioma, que en cordial col·laboració es dedicaran a l'estudi científic del català, a l'aportació a la nostra parla de les grans obres de la literatura i edició de llibres pedagògics.

En Josep Carner donà lectura a l'acord de la Excel·lentíssima Diputació Provincial amb son preàmbul i articulat.

L'Àngel Guimerà lloà en nom dels membres de la nova Secció de l'Institut l'enlairat determini i acord de la Excel·lentíssima Diputació Provincial de Barcelona i agrai les nobles paraules de son President, i per unanimitat foren votades les següents designacions de càrrecs:

A. M. Alcover, president

Ll. Segalà, vispresident

P. Fabra, tresorer

J. Carner

I amb vots unànims per un gloriós esdevenir de la Llengua catalana, nostre patrimoni inalienable i essencial, es donà fi a aquesta sessió inaugural. (Arxiu de l'IEC)

Àngel Guimerà,  
Frederic Clascar, Lluís Segalà  
i Josep Carner



La pruija per la dedicació a l'alta investigació científica féu que en aquesta primera reunió no s'esmentés allò que havia d'ésser l'objectiu prioritari de la Secció: la codificació de la llengua catalana.

### 3. LA CONSOLIDACIÓ DE LA SECCIÓ FILOLÒGICA: ELS DIVERSOS ÀMBITS DE TREBALL

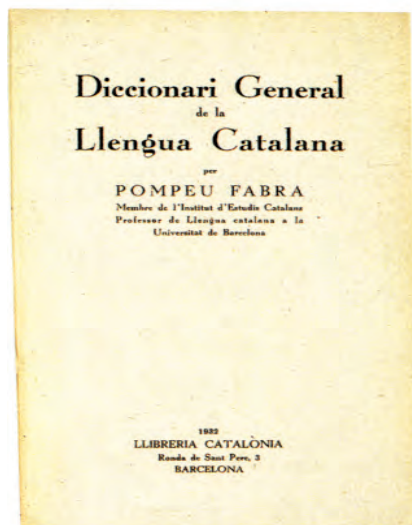
No trigà gens la SF a consolidar-se i convertir-se en el referent principal, malgrat les polèmiques de vegades penosament dures, per a tot allò que afectava la llengua. Els camps en què ha treballat i treballa encara avui es poden reduir als que anomenem *filologia* i *lingüística*. Però cal tenir en compte que són branques de la ciència del llenguatge que estudien aspectes molt diferenciats, que exigeixen metodologies específiques, que en els darrers anys han eixamplat considerablement els objectius.

Això no obstant, hi ha tres tasques que han distingit tradicionalment i que distingeixen tothora la SF: la fixació de l'ortografia (*Normes ortogràfiques*, de 1913, i *Diccionari ortogràfic*, de 1917), l'obra gramatical (*Gramàtica catalana*, de 1918), el *Diccionari Aguiló*, de 1915 a 1934, i sobretot el *Diccionari general de la llengua catalana*, de 1932. Foren la base decisiva per a la reconstrucció del català literari en el sentit ampli del terme i unes obres excel·lents reconegudes en el món de la romanística. Tant les aportacions ortogràfiques i gramaticals com les lèxiques no solament són vigents als nostres dies, sinó que endemés serveixen d'exemple pel rigor en la investigació entorn de la llengua, tot i que les noves contribucions teòriques hagin superat en part els enfocaments propis de la primera meitat del segle passat.

Podem afirmar sense témer l'exageració que la feina ortogràfica, gramatical, lexicològica i lexicogràfica que dirigí Pompeu Fabra assegurà la continuïtat del català, amenaçat pel caos en què es trobava quant a l'ús en tots els registres, especialment greu, però, en el literari i més formal. Sobretot per això la labor de l'IEC ha estat i és socialment d'una importància decisiva. Solament per haver arribat als resultats obtinguts sociolingüísticament, després que fossin acceptades arreu dels territoris de llengua catalana les *Normes ortogràfiques*, hauria valgut la pena d'haver fundat l'IEC; són un símbol eloqüent de la unitat, compacitat i solidesa de l'idioma.

Més íntimament lligada a la investigació científica, cal fer esment a la dedicació a l'estudi de la variació diatòpica, en uns moments en què el coneixement dels dialectes del català no era molt ampli ni aprofundit, perquè tampoc no era notable la mobilitat dels parlants. La SF comptava amb Antoni M. Alcover, considerat per Wilhelm Meyer-Lübke com el fundador de la dialectologia catalana. Antoni Griera, becari de l'IEC, qui, posteriorment, esdevingué membre adjunt d'Antoni M. Alcover, tenia l'encàrrec, més honorari que efectiu, de dirigir l'*Atlas lingüístic de Catalunya*; juntament amb Pere Barnils va recórrer les contrades catalanes, amb el propòsit de col·laboració al diccionari i al *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana*, posat en marxa per Alcover molt abans, l'any 1901; en tragué material que permetia ésser reflectit en resultats de geografia lingüística. Si bé, en principi, els treballs de l'*Atlas* anunciats en el *Bulletí de Dialectologia Catalana* foren ben acollits, els volums que n'aparegueren reberen crítiques negatives justificades. La SF inicià

Portada de la *Gramàtica catalana* i del *Diccionari general de la llengua catalana*



també el projecte del *Diccionari dels dialectes*, igualment molt vinculat al del diccionari general i, doncs, a les Oficines Lexicogràfiques. En suma, és palès que en l'elaboració del diccionari pesava amb particular èmfasi una visió composicional de la llengua, que es proposava ésser respectuosa amb la diversitat dialectal, tot i que els punts de vista sobre la mesura amb què s'hi havia de comptar eren molt diferents i fins i tot pregonament contraposats.

La SF impulsà els estudis fonètics amb la creació, l'any 1914, del Laboratori de Fonètica Experimental, que dirigí Pere Barnils, becari de l'IEC, coneixedor de les tècniques i dels mètodes internacionals més al dia en aquest terreny.

En un altre sentit s'entengué, com he dit suara, que poder comptar amb la traducció dels autors clàssics i moderns de la literatura i del pensament era una condició fonamental en la normalització lingüística i cultural. El nomenament com a membres de Frederic Clascar i de Lluís Segalà tenia aquesta finalitat, reforçada per la creació de l'Oficina d'Estudis Clàssics i Orientals, que se sumava a les Oficines Lexicogràfiques i a l'Oficina de Toponímia i Onomàstica, i que desaparegué en assumir unes altres institucions les funcions bàsiques que tenia.

Una labor ingent que ha estat i que és imprescindible per a l'IEC és la de les publicacions. Ja he remarcat la importància de les traduccions d'autors clàssics estrangers. La SF posà en marxa la «Biblioteca Filològica» per a l'edició d'obres relacionades amb la recerca: documentació antiga, diccionaris, vocabularis, on també aparegueren el *Diccionari ortogràfic* i la *Gramàtica catalana*, de Pompeu Fabra. L'esmentat *Bulletí de Dialectologia Catalana* era una revista periòdica de la SF, en què col·laboraren especialistes internacionals de primera línia. Fruit d'aquesta publicació sorgí la revista *Estudis Romànics*, que ha encetat una segona etapa i que es manté com un referent ineludible en la investigació sobre romanística d'arreu, que reforça la política de projecció internacional sempre defensada per la SF i per l'IEC.

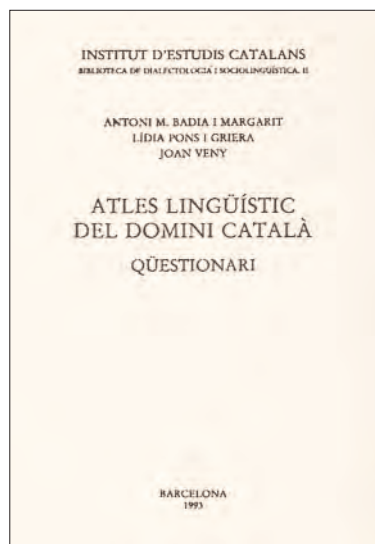
#### 4. LA SECCIÓ FILOLÒGICA AVUI I LA SEVA PROJECCIÓ AL FUTUR

És obvi que, dissortadament, som un país subordinat respecte a l'Estat, que, malgrat que es regeix per una Constitució que el reconeix com una realitat plurilingüe, ha practicat i practica sempre, amb intensitats diferents, un centralisme de què pateix de manera directa i punyent la llengua catalana. La catalanitat que inspirà Enric Prat de la Riba en la fundació de l'IEC havia d'assegurar la possibilitat que la ciència es pogués manifestar sense mancances en l'idioma propi, la qual cosa no seria possible sense la codificació lingüística elaborada, controlada i actualitzada, condició elemental per a la seva extensió social.

És essencial de distingir adequadament la catalanitat de l'IEC, que es tradueix en la funció d'acadèmia de la llengua catalana, de l'entesa com l'objectiu general que la ciència s'expressi en la llengua pròpia.

La nova societat de la informació, del coneixement, però també de la mundialització, ens reclama esforços ingents perquè la llengua catalana sigui present en tots els àmbits.

La SF continua la tradició que es consolidà en el segle XX de recerca i de tenir cura de la preceptiva de la llengua. Tanmateix, la realitat epistemològica dels nostres dies ha eixamplat peculiarment els àmbits d'estudi o ha obligat a tractaments metodològics molt distints als de fa cent anys: la lingüística general i teòrica, la lingüística històrica, la sociolingüística, la terminologia, la variació lingüística, la lexicologia i la lexicografia, la semàntica, l'onomàstica, l'etimologia, la història general i social de la llengua, la gramàtica històrica i la sincrònica, la romanística, les llengües i la filologia clàssiques, la creació i la crítica literàries, les polítiques de comunicació, la teoria de la traducció, l'onomàstica, la fonètica i la fonologia...



Portada de l'Atles lingüístic del domini català

La SF compta amb dues societats filials: la Societat Catalana de Llengua i Literatura (SCLL) i la Societat Catalana d'Estudis Clàssics (SCEC); dues institucions exemplars, que acullen com a socis els millors estudiosos de llengua i literatura catalanes i clàssiques, respectivament, i que, ultra l'organització freqüent de conferències, seminaris i simposis internacionals amb la participació d'especialistes de primer ordre, dirigeixen sengles revistes: *Llengua & Literatura* i *Ítaca*, imprescindibles per als investigadors en els temes de què s'ocupen. Ambdues societats són un reforç considerable en l'aportació de resultats de la investigació filològica i en llur divulgació.

A part de la tasca de normativització, que se centra en el *Diccionari de la llengua catalana*, la segona edició del qual ha aparegut recentment; en la finalització de la gramàtica —en resta la sintaxi—, que coordinen la Comissió de Lexicografia i la Comissió de Gramàtica, amb la cooperació de les Oficines Lexicogràfiques i l'Oficina de Gramàtica; en la fixació ortogràfica del nomenclàtor, reflectida en el *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya* i en l'obra acabada de publicar *Nomenclàtor toponímic de la Catalunya del Nord*, que s'han elaborat sota la supervisió de l'Oficina d'Onomàstica, i en els treballs sobre l'estàndard oral (fonètic, morfològic, sintàctic i lèxic), que duen a terme les comissions corresponents, la SF té en curs projectes d'investigació d'envergadura notable: el *Diccionari del Català Contemporani* o *Diccionari descriptiu de la llengua catalana*, que es basa en els recursos constituïts en una primera fase pel *Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana*; a aquesta valuosa base de dades cal afegir la *Base de Dades de les Oficines Lexicogràfiques*, destinades a la confecció del diccionari acadèmic o preceptiu i del *Diccionari manual de la llengua catalana*, el qual parteix, és clar, del *Diccionari de la llengua catalana*; així, des del *Diccionari general de la llengua catalana*, de Pompeu Fabra, fins a la segona edició del *Diccionari de la llengua catalana* i de la confecció del *Diccionari manual*, les Oficines Lexicogràfiques de la SF compten amb un material que permet fer la història del lèxic del català modern i contemporani, i percebre, doncs, els canvis més importants que s'hi han produït des de tots els punts de vista. L'*Atles lingüístic del domini català*, obra ingent, els tres primers volums de la qual ja s'han publicat, forma una base de dades que conté les respostes a un qüestionari de més de dues mil preguntes fetes a informadors de cent noranta localitats que representen molt suficientment la diversitat dialectal de la llengua catalana; se'n deriven els reculls d'etnotextos, i la preparació del petit atles, que en serà una versió reduïda i adreçada a un públic no especialista. El *Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae* (en col·laboració amb el Consell Superior d'Investigacions Científiques), una altra obra magna de referència, que és l'aplegament del lèxic llatí específic que apareix en fonts catalanes entre el segle IX i el segle XII, conté, doncs, una valuosa informació sobre el llatí medieval i el català preliterari; s'ha publicat fins a la lletra F. L'edició de les *Obres completes* de Pompeu Fabra era un deute inexcusable que l'IEC i els territoris de llengua catalana tenien envers el mestre; n'han aparegut tres volums, i el treball reunirà absolutament tota l'obra coneguda de Pompeu Fabra. La publicació de l'epistolari de Josep Sebastià Pons (en col·laboració amb la Universitat de Perpinyà). L'edició de l'obra gramatical completa del menorquí Antoni Febrer i Cardona (en col·laboració amb l'Institut Menorquí d'Estudis i les Publicacions de l'Abadia de Montserrat). El vocabulari de llengua catalana medieval dels materials que Lluís Faraudo de Saint-Germain deixà en heretatge a l'IEC. Etcètera. La SF s'ha encarregat també de la informatització del *Diccionari català-valencià-balear*, tot adaptant la transcripció fonètica que conté a l'alfabet fonètic internacional. I ha posat a disposició dels ciutadans la consulta a través d'Internet de bona part dels treballs esmentats.

En un altre sentit, la SF col·labora de manera especial amb el Centre de Terminologia Catalana per a la fixació dels neologismes i de la normativa ortogràfica dels llenguatges d'especialitat. I coordina el Laboratori de Fonètica Experimental, que s'ocupa de la descripció minuciosa dels sons en tota la variació de la llengua, mitjançant infraestructures de recerca molt avançades. Altrament, la SF té una participació directa amb la Xarxa de Coneixements, Representacions i Usos del Català de l'IEC, que abraça un conjunt d'observatoris de l'extensió de l'ús social del català i que, doncs, facilita la contribució a la seva normalització lingüística. La SF col·labora amb l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada de la Universitat Pompeu Fabra en l'Observatori de Neologia, que estudia i classifica els neologismes de més àmplia difusió que apareixen en textos de llengua general en català; s'hi fa el buidatge de la premsa, dels mitjans de comunicació audiovisual i dels textos escrits no mediatitzats per la revisió lingüística.

Pel que fa a les publicacions de la SF, compta amb una comissió *ad hoc*, que proposa al Ple les obres que considera que mereixen ésser editades. He fet esment de la continuïtat de la revista emblemàtica *Estudis Romànics*. Ha continuat també la col·lecció «Biblioteca Filològica», que segueix l'esperit amb què fou creada; inclou la reimpressió del facsimil de la *Gramàtica catalana*, de Pompeu Fabra; actes de simposis; els *Documents de la Secció Filològica*; epistolaris; història social de la llengua; fonètica; lexicologia i lexicografia; onomàstica; morfologia; miscel·lànies; història interna de la llengua; edició de textos antics i moderns; lingüística teòrica, i dialectologia. Ha creat la col·lecció «Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans», dedicada a la publicació de les actes de les activitats que desenvolupa en les seves sortides fora de Barcelona; fins ara han aparegut les de Lleida, Castelló, Perpinyà, Andorra, Mallorca, la Franja, Elx i Alacant, Tortosa, l'Alguer, Girona, les Illes Balears, Vic i Morella. La col·lecció «Repertoris de la Secció Filològica», que s'ha centrat particularment en l'antroponímia. La col·lecció «Treballs de l'Oficina d'Onomàstica», que s'ha especialitzat en antroponímia i toponímia. La SCLL, a més de la revista esmentada *Llengua & Literatura*, publica la col·lecció «Treballs de la Societat Catalana de Llengua i Literatura», que recull actes de simposis o treballs de recerca particularment amplis que mereixen ésser editats separatament.

El conjunt de tasques a què la SF ha de fer front és, doncs, considerable, perquè a la investigació, que és comuna a totes les seccions de l'IEC, s'hi afegeix el seguiment i l'actualització de la normativa del català, i la de la vigilància del procés de normalització. La qual cosa suposa unes necessitats de recursos humans i materials que no ha aconseguit mai de satisfer. Els compromisos que l'IEC ha adquirit amb la Generalitat de Catalunya en la signatura del contracte programa quadriennal afecten majoritàriament la SF. Altrament, si bé la nova modalitat de subvencionar l'IEC per part del Govern de la Generalitat és una passa endavant respecte a la situació anterior, en què s'havia de negociar any rere any quina seria l'aportació de l'Administració, no gensmenys penso que la institució, en els cent anys de la seva existència, en moments especialment tràgics durant la dictadura de Primo de Rivera i de Franco, que ha hagut de comptar amb el voluntarisme de científics de primera línia que hi han dedicat hores i hores sense cap altra recompensa que la il·lusió de servir el país, mereix la confiança total de la societat i de totes les administracions —no solament la de Catalunya—, que hauria d'implicar la contribució sistemàtica que permetés dur a terme tots els projectes, dels quals l'IEC, al seu torn, hauria de retre comptes periòdicament.

La política oberta de l'IEC i de la SF a rebre en el seu si estudiosos de tots els territoris de llengua catalana sense excepció no té la correspondència que caldria esperar dels diversos governs que els representen; no solament des del punt de vista econòmic, sinó també —i de vegades sobretot— des del punt de vista polític. L'IEC i la SF compten amb el suport del Govern de les Balears, del Govern d'Andorra, de l'Ajuntament de l'Alguer i de la Universitat de Perpinyà. Però falten peces importants del mosaic.

Per damunt de qualsevol altra, hi ha una dificultat que sovint es fa insuportable: la incomprensió envers el nostre poble de part del Govern central. Avanço, tanmateix, que aquest contribueix de manera substancial des de diversos ministeris en el desenvolupament de grans projectes d'investigació de la SF, fet que cal valorar molt positivament. I n'estem reconeguts, perquè essent d'estricta justícia que repercuteixi en la nostra investigació allò que aportem a l'Estat, rarament s'ha actuat d'acord amb aquest principi bàsic. Això no obstant, resulta penós haver de patir el trossejament politicoadministratiu que s'ha consumat dels nostres territoris; haver d'ésser objecte massa reiteradament de vexacions inadmissibles en un règim democràtic, que apunten sistemàticament contra la normalitat de la llengua catalana, secularment maltractada, perseguida, prohibida. La ignomínia contra la diferència de qualsevol mena és sempre recriminable, però esdevé monstruosa quan es genera en sistemes no dictatorials; i en un context com l'actual desencoratja no solament no poder disposar dels mitjans que calen per a la tasca encomanada, sinó, de més a més, haver d'encaixar la pressió del menyspreu, de la marginació, fins i tot de l'insult.

La SF, de la mateixa manera que un segle després de la constitució de l'IEC ha d'emprar mètodes de recerca diferents, també ha d'afrontar noves necessitats. La idea de servei a la societat amb què es fundà ha de romandre indestructible si vol tenir sentit i, consegüentment, ha d'ésser ben amatent a prioritzar allò que li exigeix la realitat. En aquesta línia, la SF ha obert un nou àmbit d'investigació lingüística de gran transcendència: la llengua de signes catalana; ultra haver convidat especialistes a ésser-ne membres, ha signat un conveni de col·laboració amb la Federació de Persones Sordes de Catalunya, amb qui ha planificat l'elaboració de treballs que seran útils al col·lectiu d'usuaris de llengua de signes: gramàtica i diccionaris, per tal de practicar també les funcions d'acadèmia de la llengua catalana en aquesta modalitat de comunicació.

La SF aprofita la tecnologia de la informació per a facilitar la comunicació amb els professionals de la llengua i la literatura, amb el Fòrum d'Estandardització, que constitueix un espai virtual de debat obert i permanent; per a atendre el plantejament de dubtes lingüístics dels ciutadans, mitjançant l'Oficina d'Assessorament Lingüístic, ara estretament vinculada i unificada amb la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya i el Centre de Terminologia Catalana; per a poder mostrar via Internet les obres acabades i com avancen alguns projectes en curs, per tal que s'hi puguin fer observacions.

La SF és conscient que allò que avui reclama més atenció és la necessitat d'organitzar adequadament la convivència de llengües i cultures que es dona arreu, especialment en les metròpolis. No és possible de treballar sòlidament en la planificació de la normalització de la llengua, si hom no té en compte la diversitat de persones de procedència tan distinta que han arribat als territoris de llengua i cultura catalanes. És segurament el repte més important del segle XXI: saber afrontar un fenomen profundament complex, perquè essent diferents els motius que generen una mobilitat inèdita, predominen els del desig i de la necessitat de millorar econòmicament, laboralment, i de la fugida de situacions insostenibles. La SF, juntament amb les altres seccions de l'IEC, ha d'ésser capaç d'oferir als polítics i a la societat en general pautes de comportament que fugin de la intransigència, però també de la demagògia, i que permetin acollir dignament els qui arriben, sense lesionar cap de llurs drets com a persones, alhora que sense lesionar la realitat lingüísticocultural dels llocs que els han d'acollir. I sabem que, pel que fa al vessant de la llengua, les solucions són especialment complicades, perquè cal que fem entendre als nouvinguts allò que no han sabut o no han volgut entendre aquells amb qui originàriament formem l'Estat.